

Η δολοφονία του Καποδίστρια

του Χρίστου Στεργ. Μπελλέ

Σαν σύγχρονοι Έλληνες, έχουμε κάποια σύνδρομα – αταβιστικά και μη – που χαρακτηρίζουν το ψυχοκοινωνικό «ανάδελφο» γράφημά μας. Απαριθμώ σαν σπουδαιότερα. Το σύνδρομο του Κάιν: οι αμέτρητοι καθημερνοί ελληνοελληνικοί πόλεμοι καταμαρτυρούν την αδελφοκτόνο διάθεσή μας. Το σύνδρομο του Τιτανικού: «ιλαρώς διαπλέομεν ωκεανόν», ακόμη και «των οικιών ημών πιμπραμένων, ημείς άδομεν». Το σύνδρομο του Επιμηθέα: όλα την τελευταία στιγμή, όλα, όταν φτάσουμε στο «αμήν» με τον εχθρό «ante portas». Το σύνδρομο του νεόπλουτου: πουλάμε φουστάνελα, τσαρούχια, για να αποκοπούμε από τις «παρακατιανές» ρίζες μας ή πληρώνουμε την ευρωλαγνεία μας με υψηλές δόσεις χατζιαβατισμού (Ολυμπιάδα). Το σύνδρομο του κομματισμού: που ενταφιάζει ισοπολιτεία κι ευλογεί πελατειακές σχέσεις. Αλογάριαστα «γιατί» στα παραπάνω σύνδρομα. Στα στενά όρια της στήλης, σταθμίζω κύρια:

Γιατί στο κράτος που προέκυψε – και με την προστασία των Μεγάλων Δυνάμεων ύστερα από 400 χρόνια ζυγού – οι ιδέες του Διαφωτισμού, της Γαλλικής Επανάστασης, της δημοκρατικής χειραφέτησης έμειναν γράμμα κενό περιεχομένου στα συντάγματα της Επιδάουρου (1822) και της Τροιζήνας (1827), μα και στις μείζονες μεταρρυθμίσεις της νεόδμητης πολιτείας. Μαζί και οι ελπίδες των επαναστατημένων Ελλήνων, για δόμηση κράτους κατά τα δυτικά πρότυπα, όπως αφειδώλευτα υποσχόταν η ελληνική «αστική τάξη» – κύρια έμποροι και εφοπλιστές – της διασποράς.

Γιατί η ελληνική κοινωνία του 19ου αιώνα, στην αμφιλύκη της ανάστασης, διέφερε ριζικά από τις κοινωνίες των δυτικοευρωπαϊκών χωρών, για να μπορεί να αφομοιώσει τους νέους αστικούς θεσμούς της Εσπερίας.

Γιατί απουσίαζε μια ισχυρή εγχώρια αστική τάξη – λόγω των μικρών αστικών συγκεντρώσεων (μόνο τρεις πόλεις, Αθήνα, Πάτρα, Ερμούπολη μετρούσαν περισσότερους από 10.000 κατοίκους, το 1853), της υποτυπώδους βιομηχανίας και του περιορισμένου εξαγωγικού εμπορίου – που θα μπορούσε να αναλάβει ρόλο ισάξιο εκείνης στις δυτικοευρωπαϊκές κοινωνίες. Η ελληνική αστική τάξη της διασποράς, ενώ υπήρξε ισχυρή, με μεγάλες κοινωνικο-πολιτικές διασυνδέσεις, δεν μπορούσε να θαυματοποιήσει εκ του μακρόθεν. Ο ρόλος της σπουδαίος, αλλά βοηθητικός.

Γιατί η δυσπιστία των γαιοκτημόνων (κοτζαμπάσηδων) και του ανώτερου κλήρου, καθώς και η πλειοψηφική αντίθεσή τους στη νέα κεντρική κυβέρνηση και τις εκσυγχρονιστικές αστικές μεταρρυθμίσεις του Καποδίστρια, μοίρασαν τραγικά και τον πρώτο κυβερνήτη, αλλά και τη μοίρα της ελεύθερης Ελλάδας.

Γιατί, ιστορικά, μαζί με τον Καποδίστρια δολοφονήθηκε κι η απαντοχή για εθνική ανεξαρτησία διηλεκώς. Στο εξής, ποικιλώνυμες εξουσίες (ξενόφερτοι βασιλιάδες, πρίγκιπες, διατεταγμένοι μάγοι, μπιστικοί, ξενόδουλοι, δεδομένοι, ευένδοτοι κι Εφιάλτες) θα ρίξουν τη σκιά, μαζί και τ' ανεξίτηλα στίγματα από τους τύπους των ήλων τους στο ζώνεκο κορμί της Ελλάδας του σήμερα. Ο καθείς εφ'ω ετάχθη. Ο καθείς και το όπλο του.

Κλήρες και εκτρώματα τούτου του εκπορνευμένου κράτους όλοι εμείς, «ελληναράδες» και νεοέλληνες. Ξιφήρης ο αιθαλής, Κώστας Τσόκλης, εναργώς μας ζωγραφίζει: «Ένα πράγμα που έχω πολλές φορές πει και δεν έχουν κατανοήσει οι ενδιαφερόμενοι είναι ότι αυτό που έχει καταστραφεί είναι ο άνθρωπος - Έλληνας. Το θέμα για την Ελλάδα είναι πολιτισμικό, δεν είναι οικονομικό. Οι άνθρωποι είναι

χαλασμένοι. Και χαλασμένοι άνθρωποι, χαλασμένα πράγματα θα κάνουν. Ας λυπηθούμε τις εξαιρέσεις».

Υπάρχει, αλήθεια, ελπίς; Υπάρχει οδός σωτηρίας; Ο κορυφαίος διδάσκαλος του Γένους και πρωτεργάτης του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, Αδαμάντιος Κοραΐς, στήνει μοναδικούς οδοδείκτες λύτρωσης: «Τρόπον μεταβολής της Ελλάδος από την κατάστασιν εις την οποίαν ευρίσκεται την σήμερον ούτ' εστοχάσθη ποτέ ούτε στοχάζομαι δυνατόν άλλον, παρά την Παιδείαν»...

ΥΓ. Όταν ευαγγελιζόμαστε την εκ της Παιδείας σωτηρίαν, μιλούμε για φάσμα χρόνου μιας γενιάς κι όχι ενός αιώνα, όπως αδόκιμα και πονηρά υποστηρίζουν οι κλήρες της νύχτας. Πόσες, αλήθεια, γενιές πήγαν χαμένες και πόσες ακόμα; Ο έχων ότα ακούειν, ακουέτω...